

Lausunto

13.04.2026

Asia: VN/20373/2025

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi yhteistoiminta-asiamiehestä annetun lain kumoamiseksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi

Yleiset kommentit esityksestä

Tässä voitte antaa esitysluonnokseen liittyvät yleiset huomiot

Teollisuuden Palkansaajat TP ry on yhteistyö-, tutkimus- ja vaikuttamisjärjestö, johon kuuluu 15 ammattiliittoa kaikista kolmesta palkansaajien keskusjärjestöstä. Yhdistyksen alaisuudessa toimiva Yhteistoimintatyöryhmä on Teollisuuden Palkansaajat TP ry:n jäsenliittojen asiantuntijoista koostuva vakituinen työryhmä, jonka yhtenä perustehtävänä on parantaa henkilöstön osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia kansainvälisessä edunvalvonnassa ja EWC-toiminnassa.

Lausuntonaan luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi yhteistoiminta-asiamiehestä annetun lain kumoamiseksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi Teollisuusliiton Palkansaajat TP ry:n Yhteistoimintatyöryhmä (jatkossa myös Yhteistoimintaryhmä) toteaa seuraavaa:

Teollisuuden Palkansaajat TP ry:n Yhteistoimintatyöryhmä ei kannata esitystä.

Esityksen mukaan lainsäädäntömuutoksen tavoitteena olisi tehostaa työelämälainsäädännön valvontatehtävien organisointia ja pyrkiä säästämään valtionhallinnon toimintamenoja.

Kummankaan julkilausutun tavoitteen toteutumisesta ei ole kuitenkaan esityksessä pystytty antamaan takeita. Ensinnäkin on selvää, että valvontatehtävien siirtäminen viranomaiselta tai hallinnonalalta toiselle ei automaattisesti tarkoita sen paremmin toiminnan tehostumista kuin (kokonais)kustannussäästöjen syntymistä.

Esityksessä yhteistoiminta-asiamiehen tehtävien siirtämistä työsuojeluviranomaiselle on perusteltu lähinnä sillä, että työelämälainsäädännön valvonta on jo nykyisellään pääosin keskitetty työsuojeluviranomaiselle. Samalla esityksessä on kuitenkin tunnustettu, että tehtäväsiirron kohteena olevan kokonaisuuden hoitamiseksi työsuojeluviranomaisella ei ole tarvittavaa erityisosaamista, vaan uudistus edellyttäisi toteutuessaan henkilöstön kouluttamista ja muuta lisäresursointia. Väitettä esityksen tehokkuutta parantavasta vaikutuksesta ei muutenkaan ole riittävällä tavalla luonnoksessa perusteltu.

Toisaalta esitysluonnoksen mukaan myös muutoksella tavoiteltujen säästöjen syntyminen olisi jo lähtökohtaisesti epävarmaa, ja parhaassakin tapauksessa säästöt jäisivät esityksessä tehtyjen arvioiden mukaan vähäisiksi.

Yleisenä havaintonaan esityksestä Yhteistoimintaryhmä toteaa, että yhteistoiminta-asiamiehen toimiston lakkauttamiselle ei ole luonnoksessa esitetty oikeuspoliittisesti hyväksyttäviä perusteita, ja tosiasiallisesti muutos olisi omiaan lähinnä heikentämään yhteistoimintalainsäädännön noudattamisen valvontaa sekä henkilöstön osallistumisjärjestelmien toteutumisen edistämistä, kun erityistä osaamista edellyttäviä yhteistoiminta-asiamiehen tehtäviä ei oletettavasti voitaisi muutoksen jälkeen toteuttaa nykyisessä laajuudessaan. Etenkin yhteistoiminta-asioiden osalta muutos tarkoittaisi toimivan ohjaus- ja valvontajärjestelmän purkamista ja näennäissäästöjen hankkimista työelämän sidosryhmien kustannuksella. Esitetty henkilöstörahostojen valvontamaksu tarkoittaisi myös puhtaasti rahallisten kustannusten lisäämistä työntekijöiden kannettavaksi.

Edellä esitettyjen näkökohtien lisäksi Yhteistoimintaryhmä katsoo aiheelliseksi kiinnittää huomiota siihen, että esitys on jäänyt taustatiedoiltaan ja vaikutusarvioinniltaan puutteelliseksi etenkin yhteistoiminta-asiamiehen tehtäväkenttään vaikuttavien kansainvälisten velvoitteiden osalta. Esityksessä kyllä todetaan sen erityinen merkitys unionin yhteistoimintaa koskevien direktiivien kannalta (s. 36) ja kansainvälisiä velvoitteita koskevassa kappaleessa mainitaan muiden direktiivien ohella ns. yritysneuvostodirektiivi (2009/38/EY). Esityksessä ei ole kuitenkaan tuotu lainkaan esille sitä, että eurooppalaisia yritysneuvostoja koskevaa sääntelyä on uudistettu 26.11.2025 annetulla direktiivillä (EU 2025/2450), joka tulee vaikuttamaan olennaisesti myös yhteistoiminnasta suomalaisissa ja yhteisönlajuisissa yritysryhmistä annettuun lakiin (335/2007) sekä siihen liittyvien valvontatehtävien sisältöön ja laajuuteen. Lain noudattamisen valvonta kuuluu yhteistoiminta-asiamiehen toimivaltaan.

Uusi direktiivi on implementoitava viimeistään 1.1.2028, ja direktiivin mukaisen sääntelyn astuttava kokonaisuudessaan voimaan viimeistään 2.1.2029. Direktiivi tuo mukanaan merkittäviä sisällöllisiä muutoksia itse eurooppalaisia yritysneuvostoja (joista yleisesti käytetään myös nimitystä European Works Council, lyhennettynä EWC) koskevaan sääntelyyn, luoden jäsenvaltioille myös aiempaa vahvempia velvoitteita sääntelyn noudattamisen valvontaan sekä tehokkaiden seuraamusten ja oikeussuojakeinojen varmistamiseen. Valvontatehtävien hoitamisen edellyttämän erityisosaamisen merkitys tulee muutosten myötä korostumaan entisestään. Tarve sille erityisosaamiselle, jonka takia yhteistoiminta-asiamiehen toimisto on alun perin perustettu, ei siis ole tulevaisuudessa suinkaan

katoamassa. Tältäkin kannalta tarkasteltuna yhteistoiminta-asiamiehen toimiston lakkauttaminen olisi epätarkoituksenmukaista ja lyhytnäköistä.

Yhteistoimintaryhmän näkemyksen mukaan esityksen mukaisesta lainsäädäntömuutoksesta tulee kokonaan luopua tai vähintäänkin palauttaa hanke valmisteluun, jossa ehdotettavat lakimuutokset perustuvat kattavaan tietopohjaan, huolelliseen vaikutusarviointiin ja sääntelyvaihtoehtojen läpinäkyvään punnintaan. Nyt annetussa esityksessä mainitaan esitetyn lakimuutoksen yhtenä vaihtoehtona yhteistoiminta-asiamiehen ja työneuvoston yhdistäminen, mutta vaihtoehto päädytään hylkäämään melko ylimalkaisesti ja ristiriitaisin perustein, vaikka objektiivisesti arvioiden vaikuttaisi aiheellisemmalta nimenomaan pohtia tarkemmin, olisivatko esitysluonnoksen taustalla olevat tavoitteet tehokkaammin saavutettavissa juuri tällä toimella.

1. Laki yhteistoiminta-asiamiehestä annetun lain kumoamisesta

1 §

-

2 §

-

2. Laki yhteistoimintalain muuttamisesta

29 § Henkilöstön hallintoedustus

-

43 § Valvonta

-

46 § Rangaistussäännökset

-

3. Laki yhteistoiminnasta suomalaisissa ja yhteisön laajuisissa yritysryhmissä annetun lain 48 §:n muuttamisesta

48 § Valvonta

-

4. Laki henkilöstöedustuksesta eurooppayhtiössä ja eurooppaosuuskunnassa sekä työnantajavelvoitteista ja henkilöstöedustuksesta rajat ylittävissä yritysjärjestelyissä annetun lain 37 §:n muuttamisesta

37 § Valvonta

-

5. Laki henkilöstörahastolain muuttamisesta

13 § Rekisteröinti-ilmoitus

-

14 § Rekisteröinti

-

32 § Ilmoitus henkilöstörahastoerien määräytymisperusteista ja niiden muutoksista

-

38 § Palkkio-osuuden siirtäminen henkilöstörahastoon

-

56 § Purkamisperusteet

-

57 § Selvityksen toimittajat ja selvitysmenettely

-

58 § Varojen jako

-

63 § Valvonta

-

63 a § Toimivaltuudet henkilöstörahastojen valvonnassa

-

65 § Valvontamaksu

-

6. Laki Patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

3 §

-

7. Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain muuttamisesta

13 § Toimintaohjeen ja kehotuksen antaminen

-

17 § Asian käsittely

-

8. Laki henkilöstörahaston valvontamaksusta

1 § Tarkoitus ja soveltamisala

-

2 § Henkilöstörahaston valvontamaksu

-

3 § Toimivaltainen viranomainen

-

4 § Valvontamaksun suorittaminen

-

5 § Oikaisu maksuvelvollisen hyväksi

-

6 § Oikaisu maksunsaajan hyväksi

-

7 § Muutoksenhaku

-

8 § Valvontamaksun perintä

-

9 § Tietojenantovelvollisuus

-

10 § Valvontamaksun enimmäismäärän tarkastaminen

-

Havio Pasi

Yhteistoimintatyöryhmä / Teollisuuden Palkansaajat TP ry - Lausunnon on lähettänyt lausuntopalveluun Yhteistoimintatyöryhmän puolesta Pasi Havio